

En svensk nystart

Integrationsår för nyanlända

4 juli 2018

**NÄRODLAD
POLITIK**

Centerpartiet

Sammanfattning

Trots att vi står på toppen av en högkonjunktur hålls stora grupper av människor utanför arbetsmarknaden. Det gäller framför allt alla de nyanlända som vill påbörja sina liv i Sverige men som fastnat i utanförskap och passivitet. Samtidigt ser vi hur politiken inte haft förmågan att genomföra de förändringar som krävs för att nyanlända ska kunna etablera sig i samhället. Den gångna mandatperioden har inneburit fyra förlorade år för integrationen, med en regering som har gett upp tanken om att alla ska med. Sverige behöver förändring.

Centerpartiet har därför som målsättning att 100 000 utsatta, huvuddelen av dem nyanlända, ska komma i arbete under kommande mandatperiod. Detta mål kräver såväl strukturreformer som har effekt över tid som förändringar i dagens befintliga system. Centerpartiet vill genomföra "Århundradets arbetsmarknadsreform" för att få till stora strukturförändringar på svensk arbetsmarknad. Vi har föreslagit en arbetsmarknadskommission och vi har det mest omfattande reformprogrammet för en bättre fungerande integration.

För att Sverige ska klara integrationen krävs även ett nytt förhållningssätt i politiken. Sverige ska kunna förvänta sig mer av de nyanlända och de nyanlända ska kunna förvänta sig mer av Sverige. Det svenska samhället måste ge nyanlända en möjlighet att påbörja sina nya liv i Sverige och via jobb och språk stå på egna ben. Integrationspolitiken behöver ställa högre krav, bli mer intensiv och effektivare.

Centerpartiet presenterar därför ett förslag om en svensk nystart genom ett integrationsår där nyanlända som är särskilt motiverade ges en möjlighet att via ett intensivt integrationsår ta del av särskilt intensiva integrationsinsatser i toppklass för att snabbt kunna etablera sig i det svenska samhället. I utbyte förväntas de som deltar i integrationsåret jobba långa timmar och arbeta hårt.

Under kommande mandatperiod satsar därför Centerpartiet 2,6 miljarder, 650 miljoner per år, för att 50 000 nyanlända ska genomföra ett intensivt integrationsår.

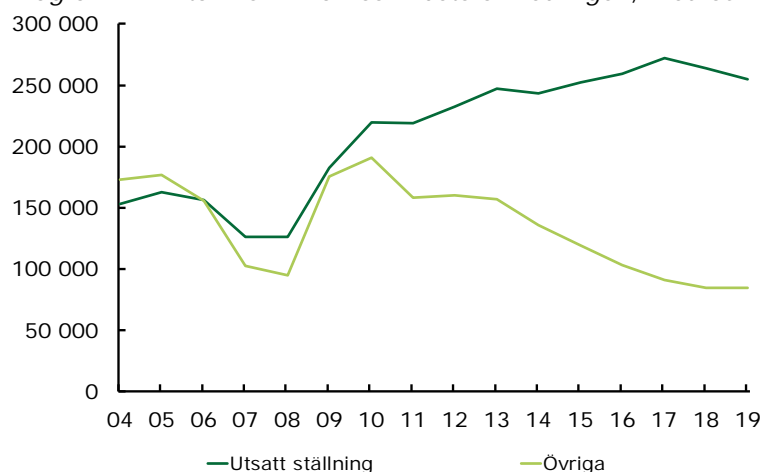
Integrationsår för nyanlända:

- **Intensiv yrkessvenska:** yrkesförberedande och yrkesinriktad svenska för invandrare (SFI) kombinerat med korta utbildningar och praktik inom samma yrkeskategori.
- **Intensiv praktik inom bristyrken,** som varvas med korta yrkesutbildningar. En anordningspeng ges till arbetsgivaren.
- **Obligatorisk samhällsorientering,** för alla nyanlända, som ger tydlig bild av vilka förväntningar och regler som gäller i det svenska samhället.
- **Ettåriga mentorskapsprogram** där den nyanlända regelbundet träffar en mentor med svensk yrkeserfarenhet .
- **Kunskapscertifikat** för de som nått de högt satta målen för yrkeskunskap och språk, och som tydligt signalerar att individen är redo för svensk arbetsmarknad
- **Självfinansierat via etableringslån** som betalas tillbaka enligt samma principer som studielån i CSN.

Århundredets arbetsmarknadsreform

Gapet växer mellan de som har ett jobb och de som inte har det. Trots ett mycket starkt konjunkturläge är utanförskapet fortsatt högt, särskilt bland nyanlända och personer med kort utbildning. Andelen arbetslösa som bedöms ha en utsatt ställning på arbetsmarknaden ökar stadigt och uppgår nu till nästan 80 procent. Tiden det tar för nyanlända att få jobb är fortsatt lång, efter åtta år är enbart hälften i arbete. Medan inrikesfödda har en arbetslöshet på 3,6 procent är den hela 15 procent bland utrikesfödda. Särskilt svårt att finna jobb har de cirka hälften av flyktingarna som saknat gymnasieexamen eller högre utbildning.

Diagram 1: Antal inskrivna hos Arbetsförmedlingen, med och utan utsatt ställning

Källa: Arbetsförmedlingen

Sverige står inför ett behov av att genomföra en stor reform av den svenska arbetsmarknaden, som löser dessa långvariga problem. En **"Århundredets arbetsmarknadsreform"**, likt 1990-talets "århundredets skattereform" som förenklade det komplicerade svenska skattesystemet, eller de stora ändringarna av finans- och penningpolitikens ramverk som följde därefter.

Öka arbetsutbudet, drivkraften att gå från bidrag till jobb

En central del för att arbetsmarknaden ska fungera kom på plats under Alliansens år vid makten 2006–2014. Alliansregeringens jobbskatteavdrag och arbetslinjen i bidragssystemen ökade drivkraften att arbeta. Arbetskraftsutbudet är idag starkt, med över 70 procent även bland nyanlända och utsatta som aktivt söker arbete.

Utbudet kommer behöva stärkas ytterligare, inte bara genom att justera jobbskatteavdragen. Det behövs en förstärkt drivkraft att lämna försörjningsstöd för att gå i jobb, där Centerpartiet föreslagit en jobbstimulans där den som börjar arbeta alltid får behålla minst hälften av den extra nya inkomsten, för att undvika bidragsfällor där alla jobbinkomster räknas av på bidraget. Den som är nyanländ ska heller inte få mer bidrag än att det lönar sig att arbeta, och få arbeta sig till ersättningsnivåerna i föräldraförsäkring, sjukersättning och pension, som alla andra boende i Sverige.

Öka efterfrågan på arbetskraft genom att sänka kostnaderna att anställa

Ett viktigt fokus i en stor reformering av arbetsmarknaden behöver vara att öka efterfrågan på arbetskraft, även lågutbildad arbetskraft, genom att minska kostnader, öka rörligheten på arbetsmarknaden och förbättra matchningen. Här har Centerpartiet en rad förslag.

Lönebildningen: Öppna möjligheten att komma in i enkla jobb med lägre ingångslön för nyanlända.

Den stora nyckeln för att få in nyanlända i arbete, även de som har brister i det svenska språket och har kort eller ingen utbildning, är att de kan inleda sitt arbete till något lägre lön än nuvarande ingångslöner. Statistiken visar att den som väl fått sitt första jobb ökar sin inkomst med 40 procent de följande två åren. Centerpartiet och Alliansen har därför föreslagit att arbetslösa nyanländ ska ha rätt att få anställas till så kallade Inträdesjobb, med 70 procent av rådande ingångslön upp till 21 000 kronor (högst 14 700) i tre år.

Skattekilarna: Ta bort skatterna på att anställa nyanlända och andra som etablerar sig på arbetsmarknaden

Sverige har bland världens högsta arbetsgivaravgifter för låga löner, vilket ökar kostnaden för att anställa. Det gör att många stängs ute från ett första jobb. Centerpartiet har därför föreslagit att arbetsgivaravgiften tas bort helt under de tre första åren för nyanlända i inträdesjobb, och i två år för alla som ännu inte kommit in på arbetsmarknaden.

Förbättra matchningen på arbetsmarknaden

Samtidigt som Sverige enligt Konjunkturinstitutet befinner sig på toppen av högkonjunkturen försämras matchningen. Antalet lediga platser ökar samtidigt som antalet arbetsökande gör det. Viktigt för detta är att grundutbildningen stärks, bland annat för nyanländas barn och deras svenskundervisning. Men det krävs även där arbetsmarknadsreformer.

Arbetsförmedlingen: Ersätt Arbetsförmedlingen med fristående förmedlare som får betalt efter jobbresultat

Arbetsförmedlingen har enligt de utvärderingar som gjorts en mycket liten utväxling på de stora resurser som investeras, över 35 miljarder, på att bekämpa arbetslösheten. Förtroendet är lågt bland både arbetsökande och arbetsgivare. En lång rad försök att gradvis reformera Arbetsförmedlingen har misslyckats. Centerpartiet vill därför dra lärdom av hur bland andra Australien, Storbritannien och Nederländerna framgångsrikt fått ned arbetslösheten genom att ersätta Arbetsförmedlingen med externa förmedlare – ideella och privata – som strikt får betalt efter hur väl de lyckas hjälpa arbetslösa att varaktigt få jobb.¹ En Arbetsförmedlarpeng betalas ut, stor för de som har tuffast förutsättningar, mycket liten för de som lätt finner jobb. Arbetsförmedlingen blir kvar som kontrollerande myndighet. Det ger utrymme för innovation, specialisering och ger tillgång till bredare nätverk bland arbetsgivare.

Trygg flexibilitet: reformerad arbetsrätt och starkare omställning.

Arbetsrättens ensidiga och orättvisa fokus på att sätta antalet anställningsår före kompetens leder till att personer inte vågar flytta till nya jobb och att företag, i synnerhet småföretag, inte vågar fastanställa. Samtidigt ser vi hur artificiell intelligens, digitalisering och robotiseringen förändrar den svenska arbetsmarknaden. Svensk arbetsrätt måste moderniseras och göras mer rättvis, genom att små och medelstora företag undantas från turordningsreglerna, genom att kompetens ersätter anställningstid inom dessa regler samt genom att en arbetsmarknadskommission tillsätts för att se över arbets- och konflikträtten. I gengäld måste omställningsmöjligheterna säkras och förstärkas, med utbyggnad av Yrkeshögskolan och CSN för äldre, så att flera individer har möjlighet att vidareutbilda sig senare i livet och stärka sin kompetens.

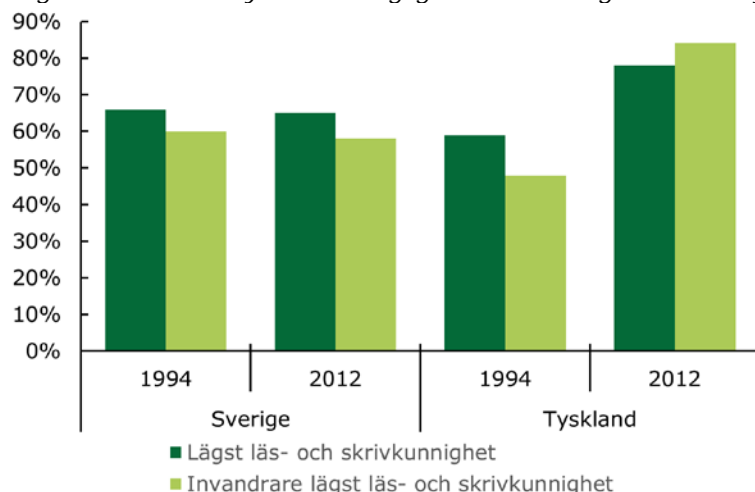
---

¹ OECD (2012), "Activating Jobseekers: How Australia Does It".

Internationella förebilder för snabbare integrationsprogram

På senare tid har flera studier uppmärksammat hur andra länder, exempelvis Tyskland och Danmark lyckats bättre att nå högre sysselsättning för utrikesfödda med låga kvalifikationer än Sverige.

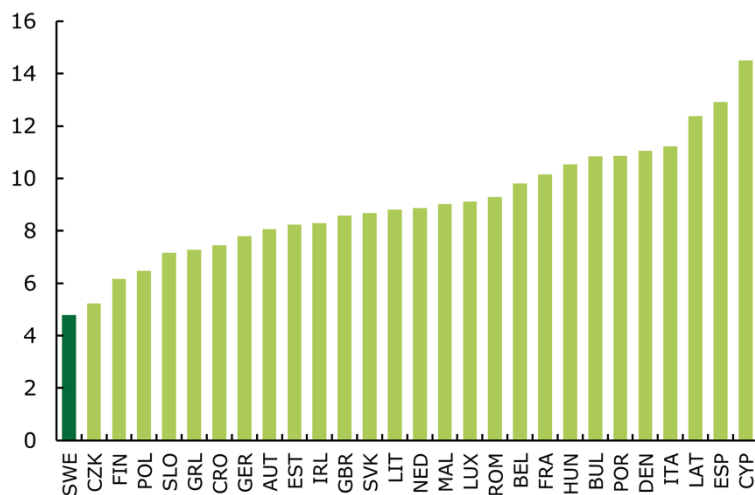
Diagram 2: Relativ sysselsättningsgrad efter färdighetsnivå i Tyskland och Sverige

Källa: Arbetsmarknadsekonomiska rådet

Dessa länder har fler jobb utan utbildningskrav (ibland kallade "enkla jobb") än Sverige, som har den lägsta andelen sådana jobb i Europa. Därmed saknas det i Sverige dessa vägar in för nyanlända med låg utbildning och i behov att lära svenska.²

Diagram 3: Andel av arbetskraften i jobb utan utbildningskrav

Källa: Eurostat

En grundläggande skillnad gentemot Sverige är att dessa länder har genomfört den typ av stora arbetsmarknadsreformer som Centerpartiet föreslår ovan; i Tyskland de omfattande så kallade Hartz-reformerna och Danmark i Danmark den så kallade "Flexicurity"-modellen.³ Men dessa länder har också haft bitvis mer effektiva mottagningssystem för nyanlända med språk och praktik.

² Se exempelvis Arbetsmarknadsekonomiska rådet (2016), "Dags för större lönespridning?".

³ För en beskrivning av Hartz-reformerna, se Fichtl, Anita (2015), "Mini- and Midi-Jobs in Germany. Effects of Marginal Employment on Unemployment", FORES, Policy Paper 2015:3

Centerpartiet gav i uppdrag åt Patrick Joyce, nationalekonom på Ratioinstitutet och författare till studien *Inspiration för Integration* åt Expertgruppen för Studier i Offentlig Ekonomi (ESO 2017:17), att analysera länder som kan erbjuda viktiga lärdomar för Sverige.⁴ I underlagsrapporten "Punkter för en bättre integration" lyfter Joyce fram positiva exempel som kan vägleda svenska beslut:

- **Snabbare insatser redan under asyltiden (Tyskland och Norge).** Handläggningstiderna för asylärenden ökade kraftigt efter 2015 och är fortfarande långa. Genomsnittstiden till ett första asylbeslut är närmare 14 månader. Asylsökande har rätt till viss begränsad utbildning i svenska och lite samhällsorientering men det handlar om få timmar i förhållande till den tid som finns tillgänglig. I Tyskland har alla asylsökande som kommer från länder där chansen att få uppehållstillstånd är mer än 50 procent rätt till språkundervisning och arbetsmarknadsinsatser på samma villkor som de som har uppehållstillstånd. I Norge får asylsökande ansöka om att starta sin integration redan under väntetiden. De som bedöms ha goda chanser att få stanna väljs ut och får flytta till särskilda integreringsboenden där de får samma språkundervisning, samhällsorientering och arbetsmarknadsinsatser som de som har uppehållstillstånd.
- **Mer fokus på språkutbildning (Tyskland)** Det finns tydligt stöd i forskningen för att goda språkkunskaper ökar chansen att få ett arbete och att behålla det. I Tyskland får huvuddelen av de flyktingar som slutfört sin första, sex månader långa, kurs i grundläggande tyska möjlighet att delta i en påbyggnadskurs i yrkesrelaterad tyska kombinerad med praktik och arbetsträning. Kurserna i yrkestyska beräknas ha 200 000 deltagare i år. Utvärderingar har visat att de som deltagit i de yrkesrelaterade språkkurserna ökar sin chans att få arbete med 30 procent.⁵
- **Snabbare spår i etableringsprogrammet (Danmark)** Det svenska etableringsprogrammet är två år långt för alla, men endast var tredje deltagare har ett arbete efter programmet. I Danmark har man efter lika nedslående resultat delat upp sitt integrationsprogram efter deltagarnas förutsättningar. De som bedöms ha svårare att få arbete snabbt har möjlighet att delta längre i programmet. Som kompensations förväntar man sig att de som har goda förutsättningar att snabbt hitta ett arbete inte ska stanna i programmet den fulla tiden utan kunna vara ute på arbetsmarknaden redan efter ett år.
- **Integrera intensiv praktik och yrkesutbildning (Danmark).** Utvärderingar visar att de som är ute på arbetsplatser under delar av sin etableringstid har betydligt större chans att få arbete snabbt än andra. I Danmark har kommuner och arbetsgivare gått samman om ett program som väver samman korta yrkeskurser med praktik inom samma bransch. Programmen bygger på ett lokalt samarbete mellan kommunen och arbetsgivare inom branscher där det finns ett rekryteringsbehov inom pendlingsavstånd. Deltagarna måste antingen redan ha den kompetens som behövs för yrket eller kunna skaffa sig den inom ett år. Vanligtvis har deltagarna praktik tre dagar i veckan och utbildning två dagar. Möjlighet finns att läsa yrkesinriktad danska på kvällar och helger. Uppföljningar har visat att programmet är mycket framgångsrikt och att sannolikheten att ha ett arbete efteråt är tre gånger högre än bland dem som deltagit i andra arbetsmarknadsåtgärder.
- **Uppmuntra fler frivilliga yrkesmentorer (Danmark)** Över 70 procent av alla arbeten på den svenska arbetsmarknaden förmedlas via kontakter. Nätverk är mycket viktiga för att få tips om lediga arbeten och ha personer som är beredda att gå i god för ens kompetens. I Danmark har kommuner gått samman ett nätverk för att erbjuda flyktingar med högre utbildning rådgivning från frivilliga yrkesmentorer. Mentorerna hjälper flyktingarna att skriva jobbansökningar lära dem det danska arbetslivet skrivna och oskrivna regler samt tipsar om framtida yrken eller utbildningar. Frivilliga yrkesmentorer finns även i Kanada och i viss utsträckning i Sverige.

⁴ Joyce, Patrick (2017), "Inspiration för integration – en ESO-rapport om arbetsmarknadspolitik för nyanlända i fem länder", *Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi*, 2017:7

⁵ Jämfört med en kontrollgrupp av liknande individer.

Integrationsåret – en svensk nystart

Med utgångspunkt i internationella erfarenheter föreslår därför Centerpartiet att nyanlända som är särskilt motiverade att etablera sig i det svenska samhället ska kunna gå ett intensivt integrationsår där de tar del av integrationsinsatser i toppklass för att snabbt kunna etablera sig i det svenska samhället.

Samhället ska erbjuda språkundervisning, praktik, mentorskap och kunskapstest för att de nyanlända ska kunna göra sig redo för ett liv i Sverige, samtidigt som de förbinder sig att anstränga sig hårt och arbeta långa timmar. Totalt uppskattas 50 000 personer gå programmet kommande mandatperiod.

Inleda Integrationsåret direkt efter ankomst till Sverige.

Integrationsåret ska efter tysk modell låta asylsökande, som av Migrationsverket bedöms ha mycket goda chanser att få stanna, starta integrationsåret redan innan de fått uppehållstillstånd. Genom att personer frivilligt anmäler sig ökar chansen att de blir de mest motiverade av de nyanlända som tar denna möjlighet. Även personer som anlant tidigare som flyktingar men som vill påskynda vägen till jobb kan anmäla sig.

Intensiv yrkessvenska

Den nyanlände ska gå yrkesförberedande och yrkesinriktad svenska för invandrare (SFI) kombinerat med korta utbildningar och praktik inom samma yrkeskategori som för sin intensivpraktik. Det kommer att snabba på inhämtandet av språkkunskaper som omedelbart kan användas i arbetslivet. Undervisningen ska erbjudas både på, eller i anslutning till, arbetsplatsen och på kvällstid, med ett krävande tidsschema, höga krav och hög kvalitet. Det uttalade målet ska vara att uppnå baskunskaper i svenska som gör individen fullt fungerande på arbetsmarknaden. För att förstärka nivån på SFI har Centerpartiet föreslagit en resultatbaserad SFI-peng, där en oberoende utvärdering i början av SFI jämförs med uppnådda resultat i slutet av kursen, och SFI-pengen delas ut efter hur mycket elevens språkkunskaper utvecklats. För att säkerställa en hög kvalitet i undervisningen, fler timmar för deltagarna och en snabb utbyggnad av undervisningen satsar Centerpartiet 1 miljard kronor under kommande mandatperiod 2018-2022.

Obligatorisk samhällsorientering

Det räcker inte bara för nyanlända att kunna det svenska språket, de måste också ges chans att förstå det svenska samhället. För att ge nyanlända en bättre möjlighet att etablera och samtidigt tydliggöra såväl vilka förväntningar samhället ställer på nyanlända som vilka regler som gäller i det svenska samhället vill Centerpartiet se en obligatorisk samhällsorientering för alla nyanlända, vilket är känt sedan tidigare. Detta kommer vara en del av integrationsåret. Sammantaget satsar Centerpartiet den kommande mandatperioden 640 miljoner kronor för obligatorisk samhällsorientering för samtliga nyanlända.

Intensiv praktik inom bristyrken

Centerpartiet vill inrätta särskilda praktikprogram inom bristyrken, där korta yrkesutbildningar varvas med praktik. Yrkesutbildningen och praktiken ska fokusera på bristyrken som arbetsgivare identifierar. Vilka yrken som ska omfattas ska bestämmas på kommunal och regional nivå utifrån det behov som finns lokalt eller inom pendlingsavstånd i arbetsmarknadsregionen. För att stärka incitamenten för arbetsgivaren att erbjuda intensivpraktik ska en anordningspeng ges till arbetsgivaren i nivå med vad som ges för gymnasielärlingar, 18 000 kronor för ett halvårs praktik. För att säkerställa tillräckligt med intensivpraktikplatser satsar Centerpartiet 900 miljoner kronor under kommande mandatperiod. Samtidigt skjuts medel till för yrkesutbildningen, totalt 500 miljoner kronor utöver de resurser som redan idag läggs på utbildning i etableringsprogrammet.

Mentorskapsprogram

Under integrationsåret ska de nyanlända erbjudas en mentor från den svenska arbetsmarknaden. Centerpartiet vill därför ge idéburna organisationer som arbetar aktivt med yrkesorienterat mentorskap förstärkta resurser för att kraftigt bygga ut sina mentorskapsprogram. Varje person som genomför integrationsåret ska ha en frivillig mentor i det privata näringslivet med längre yrkeserfarenhet, gärna med bäring på den yrkeskunskap som deltagaren försöker uppnå. Mentorn ska kunna träffa deltagaren minst en gång i månaden för att vägleda, språkträna och dela erfarenheter om hur svenska arbetsplatser fungerar. För att underlätta för administrationen av

mentorskapsprogrammen satsar Centerpartiet 100 miljoner kommande mandatperiod utöver tidigare satsningar civilsamhället.

Kunskapscertifikat

Den nyanlända som genomför ett integrationsår och uppnår de högt satta målen för yrkeskunskap och språk ska erbjudas ett kunskapscertifikat. Syftet med certifikatet är att visa arbetsmarknaden att den nyanlända besitter grundläggande kompetens som krävs på arbetsmarknaden. Certifikatet ska baseras på en oberoende examination av yrkeskunskapen, en utvärdering av arbetsgivaren enligt tydliga kriterier samt ett anpassat språkprov. Möjligheten ska finnas att ta om prov för att nå upp till certifikatet efter kompletterande kurser. För examination av kunskapscertifikatet avsätts 100 miljoner kommande mandatperiod.

Lånefinansierat integrationsår

Fler behöver gå från bidrag till att själva vara med och bidra. Den passivitet som präglat integrationspolitiken behöver bytas mot kraftansträngningar för en tidigare etablering. Det är nödvändigt för att minska kostnaderna för integrationen och för att hålla ihop samhället. För att finansiera integrationsåret ska de nyanlända som genomför integrationsåret erbjudas ett etableringslån, i enlighet med Centerpartiets tidigare förslag om att omvandla etableringsersättningen till ett etableringslån.

Lånet ska bestå av såväl en bidragsdel som en lånedel. Liknande system finns i Kanada och Storbritannien. Syftet med integrationsåret är att underlätta för etableringen av de nyanlända och att tidigarelägga deras inträde på arbetsmarknaden. Det gör att etableringen fullbordas under kortare tid och kostnaderna för de förstärkta insatserna kan finansieras inom ramen för etableringslånet.

Normalt får en nyanländ etableringsersättning i två år, med ersättning för att leva varje månad. För de nyanlända som väljer att genomföra integrationsåret tar etableringen istället 1 år. Det totala lånet för den nyanlände blir dock detsamma, vilket gör att hälften av summan används för att finansiera de mer intensiva integrationsinsatserna.

Samtliga ökade kostnader för integrationsåret (totalt 2,6 miljarder över mandatperioden) finansieras via etableringslånet.

Kostnader (mnkr) *	Per år	Mandatperioden
SFI	250	1 000
Yrkesutbildning, utöver resurser från ordinarie etablering	125	500
Mentorskap	25	100
Kunskapscertifikat	25	100
Anordnarbidrag	225	900
Summa kostnader	650	2 600

* Motsvarande 50 000 i intensivår.